Ч. 75. (10.750). Львів, вівторок 6. квітня 1926. Należytość pocztowa ... Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

Редакція і адмiнiстрація: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

Передплата: Місячно в краю 4·50 зл. За границю: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адмiнiстрації.

Ціна одного примірника 20 сот.

Палестина — жидівська батьківщина.

Успіхи жидівської кольонізації.

(*k.*) Коли після покінчення світової війни признано Жидам на основі тзв. декларації Бальфура й ухвали в Сан Ремо право до обнови їх історичної вітчини Палестини, жило там на 700.000 душ населення ледви 55.000 Жидів. Здавалося, що не дивлячись на високу протекцію великих держав, зокрема Англії, Жидам не вдасться збудувати в Палестині ніяким чином своєї батьківщини, утраченої перед віками, тимбільше, що Араби ісламського і християнського віроісповідання не тільки протестували згідно, але й боролися руками і зубами проти насаджування там жидівських кольоністів, проти змагань Жидів з цілого світу відродити на пісках і скелях Палестини жидівську національну державу.

Якжеж представляється Палестина сьогодня, в шість літ після признання Жидам права до жидівської батьківщини? Які успіхи виказує жидівська кольонізація? Чи йде до здійснення мрій сіоністів, чи зростає жидівський елемент, чи є вигляди на те, що Палестина стане справді жидівською?

На ці питання можна згідно з правдою відповісти, що недавня ще утопія жидівських романтиків-ідеалістів стає поволі дійсністю, реальним фактом. Проголошена тому трицять літ Герцлем програма „жидівської держави" справді здійснюється на наших очах, в Палестині родиться справді, хоч не без великанських зусиль і жертв, жидівська державність. Найсильнішим цементом, що спокоє ріжні окрушинки світового жидівства, що переноситься сюди на стале поселення, в одну цілість, треба вважати гебрайську мову, що відроджується в Палестині після тисячів літ летаргу і стає мовою жидівської школи, театру, преси, щоденно уживаною мовою цілої жидівської суспільности. Воскресення давно завмерлої гебрайської мови, мови святих книг — це один з найдивніших, просто незвичайних випадків в історії культурного розвитку людства.

Щодо кольонізації Палестини, то вона зростає постійно. В перших повоєнних роках приїздило туди пересічно 10.000 жидівських емігрантів річно, в минулому (1925) р. осіло там 35.000 нових емігрантів. За останніх шість років число жидівських мешканців Палестини зросло таким чином до 150.000 душ і творить тепер 17 проц. загалу тамошнього населення. Повстали там і жидівські селянські оселі — передумова всякої державности. Таких дрібних селянських кольоній є тепер у Палестині ок. 90, де виробляється новий жидівський тип — тип жидівського селянина. Крім того виросло там наче з землі кілька нових міст, між ними Тель-Авів, що має нині ок. 35.000 мешканців.

Про досягнення жидівського промислу й торговлі в Палестині не приходиться багато й говорити. Хто розуміє жидівську психіку, той знає, що в цих ділянках Жиди майстри і не потребують іти на науку до нікого. Не диво, що в Палестині повстали сотки нових промислових установ, ряд зовсім нових промислів, три великі електричні заведення і т. д.

В культурній ділянці палестинські Жиди можуть похвалитися 140 школами ріжних типів, до яких ходить 40.000 дітей. Мова навчання всіх без виїмку шкіл — гебрайська. Завершенням жидівського шкільництва в Палестині є гебрайський університет, основання якого святкував урочисто перед роком цілий жидівський світ. Університет цей очевидно щойно в стадії творення, але вже тепер має ріжні наукові інститути і величезну бібліотеку, про яку дбають спеціяльні товариства прихильників жидівського університету, розсіяні по цілому світі. Позатим є там гебрайський драматичний театр, а навіть опера, кілька гебрайських щоденників, численні інституції освітні, мистецькі, наукові і т. п.

Зібравши все те разом, треба ствердити, що Жиди під проводом сіоністичної партії забралися добре до праці над відбудовою жидівської Палестини, тому й не диво, що їх праця виказує такі успіхи. Заслуга в тому передовсім керманичів сіоністичного руху, що вміли викресати в усіх колах жидівської суспільности небувале заінтересування Палестиною і незвичайну жертвенність на її розбудову. І хоч знавці кажуть, що нова Палестина не розвяже ніколи жидівської проблеми в світі в тому розумінні, що стягне туди хочби більшість жидівського народу, бо ця країна навіть в найкращих умовах не в силі прогодувати більше як 2—3 міліони людей, а всіх Жидів у світі є около 15 міліонів, — то всеж таки інтензивна акція сіоністів при дальших сприятливих умовах доведе до того, що жидівський елемент у Палестині, не дивлячись на спротиви Арабів, стане на протязі одного людського покоління більшістю. А тоді й проблема жидівської державности в Палестині буде розвязана позитивно.

Московська неуступчивість.

Відкинення проєкту УСРР. про буджетові права союзних республик.

Недавно писали ми, що УСРР виступила з ініціятивою реформи буджетових прав СРСР в напрямі поширення буджетових прав поодиноких республик коштом деякого обмеження такихже прав для загальносоюзних органів. Виготовлений фінансовими органами УСРР проєкт базувався на постанові III. Всесоюзного зїзду Рад з травня 1925 р. про необхідність перегляду старого буджетового закону СРСР (з 29. X. 924), що нормував буджетові взаємовідносини між Радсоюзом і республиками. Ця постанова виразно підкреслювала потребу поширення буджетових прав союзних республик. Крім цього базувався український проєкт ще й на директивах III. Всеукраїнського зїзду Рад і на постановах 12. партійного зїзду. Цей останній приняв між постановами про національну політику також одну про необхідність надання союзним національним республикам широких фінансових та буджетових прав, що далиб їм вмогу проявляти державно-культурну і господарську ініціятиву. Проєкт України вносить до обовязуючого буджетового законодавства такі зміни: Прибуткові джерела України мають складатися з усіх прибутків від прямих податків, що збираються на території України, з прибутків місцевого значіння і потручень від неподаткових союзних прибутків, акцизів і союзних позичок. При такому укладі прибутків союзні республики могли би будувати свої буджети так, щоби вони могли охоплювати не тільки адміністративні, культурні й инші потреби республики а передовсім господарські. Розмір усіх родів прибутків згідно з проєктом України мав затверджувати Центральний Виконавчий Комітет Рад СРСР. Прибутки від прямих податків мали йти на адміністративні і соціяльно-культурні потреби, а решта прибутків мала покривати всі инші потреби.

Представники України повезли свій проєкт до Москви і дали його під розгляд Колегії Союзного Комісаріяту фінансів. Колегія, зложена з самих московських централістів український проєкт відкинула, та приняла постанову, що не тільки не поширює прав союзних республик, але, навпаки, ще їх зменшує. Ця постанова зводить буджети поодиноких республик тільки до форми прибутково-видаткових кошторисів. Так виглядає в московських комуністів приноровлювання комуністичної теорії і постанов комуністичних зїздів до життєвої практики. Зовсім що иншого партійні постанови чи резолюції, а зовсім що иншого реальна дійсність.

Заступник народнього комісаря фінансів України Катель заявив з того приводу представникові харківських „Вістей", що ініціятива харківського уряду в справі перегляду закону про буджетові права Союзу та поодиноких республик найшла була підтримку в президії буджетової комісії ЦВК-ту СРСР., а тому він надіється, що при розгляді цієї справи в буджетовій комісії при участи представників усіх союзних республик український проєкт пройде. Катель не прикладає великої ваги до рішення колегії наркомфіну СРСР. Иншими словами Катель заповідає дальшу боротьбу, що її заініціювала Україна за поширення своїх фінансових і буджетових прав. Ясно, що Україна буде держати цю ініціятиву боротьби за буджетові права республик у своїх руках і надалі, яко найбільше в цілій справі заінтересована.

Німецько-австрійське зближення.

Дипльоматична подорож і її наслідки.

Відвідини австрійського канцлера д-ра Рамека у Берліні та Празі стають темою широких міркувань в европейській пресі. Одні уряди хотіли би бачити у цій дипльоматичній мандрівці лише прояв якнайскромніших намірів Австрії жити з усіма у згоді, инші не скривають свого остраху, що австрійський канцлер сказав німецькому на вухо чимало такого, що є самозрозуміле, одначе не дозволене цензурою версайського договору. Є це ідея злуки Австрії з Німеччиною. „Добре було би — пише „Таймс" у статті з дн. 31-го м. м. — як би цю ідею „Anschluss-у" можна лишити на боці, зваживши що кожний такий намір змінить кордони центральної Европи неминуче спричиняє далекосяжну метушню. Одначе як довго Австрія почуває себе економічно неповною, вона почуватиме постійну спокусу, щоби гратись цією ідеєю". Нема сумніву, що англійський орган висловлює лише половину правди: навіть економічно сильна Австрія не зречеться природної ідеї, щоб один і той самий нарід розділений насильно штучними кордонами, в інтересі инших народів, міг погодитись на своє розєднання. Французький денник „Гольоа" у великій статті з дн. 1-го ц. м. звертає увагу на форму австрійської політики, яка не розбуджує підозріння, тому, що під покришкою матеріяльних клопотів має на меті ідеальні пляни.

Red. czas. „Dilo" Pr. 153/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 71 (10745) z dnia 1. kwietnia 1926 roku pod tytułem: „Na dwoch kryłach" a) między słowami: ... pracі... a słowami: socjalist, b) między słowami: opanowanymy... a słowami: do pewnoi, c) od słów: ani polśku... do końca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) u. k. i występku z § 302 u. k. że zatem zarządzona przez Prokuraturę 31. marca w tym dniu wykonana konfiskata jest usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedz. redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r.), zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 100 zł. — Lwów dnia 1. kwietnia 1926.

Hawel.

celom pocztowym na wysyłanych gazetach umieszczane, uwidaczniać w języku polskim, n. p. opłatę pocztową uiszczono ryczałtem. W razie niestosowania się do tego zarządzenia urząd wycofa odnośny nakład od dalszego transportu. Dyrektor urzędu: Sosiński. Naczelnik urzędu nakładowego: (Підпис нечиткий). Чи треба до цього коментарів?

— **З документів часу.** Starostwo L. 13713. Brzeżany dnia 14. 2. 1926. Do Wielebnego gr. kat. Urzędu parafialnego (wszystkich w pow.) Pana Prowadz. metryki izraelickie — (wszystkich w powiecie). Stwierdzono niejednokrotnie iż prowadzący metryki wpisując akt urodzenia, ślubu lub śmierci do ksiąg metrykalnych, wpisują niewłaściwe nazwisko rodowe dotyczącej osoby oraz przekręcając je pod względem pisowni bądź też w ten sposób, iż nazwisko nadają drobne zmiany lub dodatki brzmienie inne i obce. Okoliczność ta początkowo uchodzi uwadze interesowanego, a gdy wyjdzie po pewnym czasie na jaw podkopuje zaufanie ludności do ksiąg metrykalnych i powoduje niejednokrotnie uciążliwe dla stron sprostowania wpisu do ksiąg metrykalnych. Wobec powyższego zawiadamiam, że odtąd wszyscy urzędnicy Starostwa przy sposobności wyjazdów komisyjnych będą jak najczęściej kontrolować sposób prowadzenia ksiąg metrykalnych a w razie spostrzeżenia jakichkolwiek niewłaściwości, będzie dana osoba prowadząca księgi metrykalne oprócz ukarania administracyjnego pociągnięta do odpowiedzialności sądowo-karnej z powodu fałszowania dokumentów publicznych. Starosta: Jakubsche wr. — З того бачимо, що староство в Бережанах видало ще кращий розпорядок, як це наведено в „Ділі" ч. 68. Бо розпорядок звертається тільки до греко-кат. парох. урядів і жидівських метрикальних урядів, а до того грозить контролею комісарів і судово-карною відповідальністю!

— **Б. премієр У. Н. Р. А. Лівицький у Парижі.** „Парижський Вестник" приносить інформацію, що до Парижа приїхав б. премієр У. Н. Р. і б. міністр закордонних справ, автор варшавського договору з 1920 р. і теперішній провідник наддніпрянської політичної еміграції в Польщі, А. Лівицький. По відомостям тоїж газети має він там пробути кілька тижнів і має займатися підготовкою до скликання в Парижі всеукраїнського емігрантського зїзду. До зїзду мав дати ініціятиву б. головний отаман С. Петлюра. Зїзд матиме чисто політичний характер. На ньому має виступити з політичним експозе сам С. Петлюра.

— **З Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Міткевич** повідомляють нас, що адміністративний провід згаданого театру обняв п. Ю. Вовченко, бувший адміністратор усіх майже українських театрів. Разом з ним заанґажовано його дружину, п. З. Вовченко. На літній сезон театр переїжджає в етнографічну Польщу, приготовивши низку нових пєс, як: „Надія" Гаєрманса, „Горе брехунові" Ґрільпарцера, „Розчин проф. Питля" Вінавера і ин. По дорозі театр вступить до Ніска, Тарнобжеґу й Сандомира. Бажаємо театральній дружині якнайкращих успіхів у її важкій праці.

— **Ucrainica.** У 92 ч. „Прагер Прессе" з дня 2-го ц. м. у відділі Slavische Rundschau находимо інформації про нову збірку В. Стефаника „Земля", нові видання Всеукраїнської Академії Наук, про виставку українського портрету у історичнім музею Шевченка в Києві, про відкриття памятника Шевченка в Полтаві і статистику „рад" на Радянській Україні.

— **Таємна постанова комінтерну.** Парискі „Послѣднія Новости", орган Мілюкова, інформують, як вони запевняють з найпевнішого джерела, що на останньому поширеному пленумі комінтерну прийнято постанову про використовування індивідуального терору усіми компартіями світу. Доведачна комінтерн завзято виступав проти індивідуального терору, нині він приняв його як один із засобів політичної боротьби. Для виконування актів індивідуального терору мають творитися при всіх компартіях окремі боєві одчини. Виходить, що змінені обставини та утяжливість боротьби за реалізацію ідеалу „світової революції" вказали комінтернові ще й цю необхідну зброю до рук. Наслідки її побачимо мабуть скоро.

— **Ліквідація чернечих чинів у С. Р. С. Р.** По інформаціям англійського щоденника „Таймс" з Москви рішив Синод Живої Церкви, що, як відомо, стоїть на услугах більшовиків, цілковито зліквідувати останки чернечих чинів у Радянському Союзі. Живоцерковний собор рішив був ще в 1923 р. приступити до ліквідації монастирів, але рішення в життя не проводив, бо й не міг його провести. Багато монастирів істнує далі, правда, не у виді монастирів, але у виді правно зареєстрованих і признаних радвладою „робітничих комун". Останнє своє рішення живоцерковний собор розуміє в той спосіб, щоби приступити до ліквідації саме тих „робітничих комун", що складаються виключно з самих монахів. Синод став на становищі, що чернецтво вже пережите та не відповідає духові теперішньої доби. А тому всі члени „робітничих комун" повинні бути звільнені від обітів та занятися якоюсь професією, щоб могли собі заробити на життя.

— **Виборчі автомати.** У Німеччині введуть при найближчих виборах новий винахід для обчисловання голосів. Будуть це автомати, які стоятимуть у виборчих льокалях і до ведення яких вистачає одна особа. Уряд видасть перед виборами відзнаки однакового вигляду, але ріжної ваги. Кожний виборець замісць виборчої картки, одержить відзнаку своєї партії, який вкине в дірку автомату. Автомат відповідно до ваги грошей розділить їх по відповідних скриньках. Після скінчення виборів вистачить витягнути ці скриньочки мов шухляди зі стола і одна особа може легко перечислити всі голоси віддані на одного кандидата. Тепер уже перевіряють ще одно удосконалення автомату, до якого додадуть радієвий апарат, щоби при його помочі можна після скінчення виборів негайно проголосити їх вислід.

— **Уряд безсилий супроти спідниці.** Після першого розпорядку грецького диктатора Пангальоса, який заборонив жінкам носити короткі спідниці, жінки запротестували проти нього і рішились іти слідами першої уряженої. Поліція побачила, що у вязницях нема місця для стільки осіб, які нарушують закон і уряд, після нарад, відкликав свою первісну заборону.

— **Білянс Нобелівського фонду.** Управа Нобелівського фонду подає до відома касове справоздання за останній рік. З самого фонду за рік є 1,974,699 шведських корон проценту. Після заплачення податків і инших видатків випалося усього 779,732 кор. на нагороди призначені на новий рік. На кожну з пяти великих нагород припадає 116,960 кор. Решта призначена на менші премії.

— **З кіна.** В кіні „Палас" іде світочна фільма „Чаплін як тітка Карла". У неділю та понеділок вражні архитвір Джо Мея „Графиня Парижа". Кіна „Коперник" і „Марусенька" дають подвійну програму з 12 дій „Гарем мужів". Кіно „Лев" дає сучасну драму в 10 діях про трагічну історію дівчат, що попали в сіти торговців живим крамом, п. з. „Жінки на продаж".

— **Якраз на часі** вже від 1. квітня можна замовляти а літом сплачувати нові жіночі і мужеські футра, також давати всякого рода направки та перерібки в одинокій українській фірмі Петра Карпяка при вул. Курковій 11 а у Львові. 1491 5—5

Дописи.

Бережани. (*Свято Т. Шевченка*). Дня 28. березня бережанська громада святкувала концертом память Великого Українця. Саля битком заповнена місцевими. Присутні й гості з провінції. Настрій у всіх піднесений. Нетерпляче очікують появи хору „Бояна", який своїм виступом осеню м. р. зєднав собі загальне признання. Зявляється хор. Буря оплесків переходить в овацію, коли на естраді зявляється диригент проф. Шипайло. Цеж дякуючи його праці Бережани гордяться сьогодня своїм „Бояном". „Титар" Шевченка-Вахнянина (муз. картина з солями в супроводі орхестри) та „Шевченкові" Стеценка (кантата теж в супроводі орхестри) виконано так майстерно, що вони стали правдивим пиром. Вступне слово виголосив дир. А. Крушельницький. Підніс та підкреслив саме ті моменти з нашого національного „Вірую", про котрі багато й часто згадуємо, а для котрих так мало робимо. Деклямувала п-ні А. Бородайко. Прекрасний зовнішній вигляд, чудова дикція, повне зрозуміння тексту й інтенції поета — все те дало дійсно гарну цілість. П-ні О. Лозинська чарувала своєю грою на фортепіяні, повною життя та запалу. Захопив слухачів грою на челько проф. Недільський. Приємні хвилі переживала публика, насолоджуючись співом п-ні О. Покиданець. Фортепіяновий дострій був у досвідчених руках п-ні Стецюкової та п-ні І. Дубицької. Вечір цей надовго залишиться в памяти. С. С.

Зі спорту.

Шерм у нас.

Про шерм можна в нас говорити щойно тепер. З шермом, що входить поволі в наші спортові установи, віджива давна козацька традиція. Колись наше козацтво залюбки вело боротьбу на шаблі. Загалом вашої козаччини Кащенко каже, що вони виходили на Великий Луг „цілими куренями, ставали проти себе і бились на шаблі до першої крови". Знали тодішні отамани, що годі дати козакові навіть відпочинку ледащіти і марнувати тілом та душею. Розуміли, що скрегіт заліза над головою кріпить і сталить нерви, надає відваги, бистроти і притомности духа. Вчить ставити своє життя на небезпеку. А мали козаки бойців, що ворогам були страшні. Згадаймо тільки Богуна, що в орудуванню шаблею був майстром. На всю Польщу й Україну не було рівного йому. Згасло козацтво, став нарід марнувати тілом і духом.

Щойно студенти віденської „Січі" засновують у себе 1892 р. гурток шерму. Пізніше пятають його у львівському „Соколі" 1894 р. Однак ті проби не довго тривають. Суспільність була надто перенята рабським духом, щоб могла зрозуміти вагу шерму у вихованні загартованої, боєвої та неуступчивої, готової на всякі жертви молоді. Це й яскраво проявляється у відношенні суспільности до першого буршеншафту „Роксоланія", що повстав у Львові в 1911 р. Без симпатій у старшого громадянства „Роксоланія" мусіла скоро покінчити своє істнування. Замісць надати дійсного, ідейного змісту, життю в такому клюбі, замісць защіпити ідеольогію кращих німецьких буршеншафтів — громадянство просто його побоювалось. Треба згадати, що в Чернівцях повстали були далеко скорше ніж у Львові „Роксоланія" такі товариства, як „Запороже" і „Чорноморці". Та ці товариства перейняли тільки поверховно віденський зміст у своє життя і тому мабуть не відіграли важнішої ролі в житті.

Завдяки проф. Зінакові вдалося в 1925 році зорганізувати при „Соколі-Батьку" першу горожанську науку шерму. „Сокіл-Батько" справив навіть 8 гарнітурів до шерму. Наука й нього року продовжиться під проводом одного визначного нашого фахівця від шерму.

Дай Боже, аби цей відділ став завязком першого нашого „буршеншафту" в як найкращому його ідейному розумінні. Тоді не будемо нарікати, що недостає контакту молодшого покоління зі старшим, але само старше покоління зможе повести молодь і захопити її своїми плянами, ідеями та громадянською діяльністю. Академічна молодь певно не дасть довго на себе ждати. Вже тепер бачу заходи біля влаштування першого зїзду українських корпорацій з Данціґу, Львова, Кракова, Відня і Праги на Маківці в 1926 р.

Blue boy.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойно.

Загір'я. Саля читальні.
6.IV. „Мазепа". 5—?
Сянік Саля Утіха. 7.IV. „Вез вини винуваті" і Концерт.
8.IV. „Вій".
9.IV. „Ревізор з Питербурга".
10.IV. „Цибук".
11.IV. „Мазепа".

Театр виїзджаючи в турне на Горішний Шлеськ і Конґресівку складає сердечну подяку Громадянству, за щире і тепле відношення та підтримку.

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Накладом Видавничої Спілки „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

З Земельного Банку.

Підписуймо дальше акції!

Як нас інформують з кругів Земельного Банку Гіпотечного, акційний капітал Банку має бути після закону в біжучім році безусловно підвисшений на дальший міліон золотих, т. є. до двох міліонів.

До підписки акцій V. емісії (першого міліона золотих) приступив справді поважний круг нашого громадянства, одначе й народні установи мусіли себе значно обтяжити.

Треба отже в біжучім році доповнити акційний капітал, а також відтяжити народні установи.

Вже тепер треба підписувати акції дальшої т. є VI. емісії. Кожний, навіть найнезаможніший, може дрібними частинними вплатами набути кілька акцій.

Потребу сильного банку вказує кожний день і в інтересі суспільности лежить, щоб законний примус означував найнизшу, а не найвисшу границю розбудови банку.

Жива ідея.

З нагоди підрахунку „коляди“ на Рідну Школу.

Осеню 1925 р. УПТ-во переживало важку грошеву крізу. Здавалося, що не видержить її. Вже находили думки: чи не зневірилось громадянство в потребу й доцільність українського приватного шкільництва? При найкращому переконанні, що яких хвилевих недомагань те приватне шкільництво не виказувалоб, воно всетаки є завязком рідного шкільництва, треба було відкликатися до загалу, хай він рішить: конечне воно, чи може непотрібне? І загал сказав своє слово, перевів плебісцит, заявляючись упоєні за Рідною Школою.

Жертвенність українського загалу з нагоди Різдвяних Свят на потреби УПТ-ва є знаменитою мірою для оцінки зросту свідомости українського загалу, свідомости вищого ступня, яка велить одиниці спочивати й займатися чисто ідейними справами. Ця жертвенність є заразом мірою не так спритү певних органів, як радше мірою живучости самої ідеї Рідної Школи.

Цьогорічна збірка-коляда на потреби УПТ-ва виказала моменти, які слід окремо відмітити.

Число громад (1740), які взяли участь у цьогорічній збірці коляди, зросло в порівнанні з минулим роком (1126) на 614, це є на 36 проц. На ділі було більше громад, одначе деякі з них зужили зібрані гроші на найріжнородніші менше чи більше пекучі місцеві потреби, які — що правда — можна заспокоювати на протязі цілого року тоді, як Різдвяні й Великодні свята призначені всенародною постановою для Рідної Школи. Деякі знов кермувалися місцевим чи сусідським патріотизмом. На жаль, навіть деякі львівські установи не виявили відповідної дисципліни, колядуючи на ріжні свої потреби. Були випадки, що громадянин, якому повірено доручити збірку, не передав її до цеї пори (Підбірці к. Львова — справа в суді), було так, що місцевий священик не хотів видати пушки з грішми, а селяне самі її забрали із захорони і віднесли дотичному кружкові УПТ-ва. А був і випадок такого розуміння дисципліни, де церковні браття, не зважаючи на поучення священика, що коляда призначена на Рідну Школу, принесли гроші до церкви, а священик не хотів їх приймати. Були випадки, що доказують, як декуди упала мораль у молоді. От н. пр. у Ніневі Долішньому (Долина) парібки грозили бійкою молодим господарям, коли не видадуть їм грошей, заколядованих на Рідну Шкоку, а стероризовані господарі уступили... Декуди задержувано збірку на покриття ріжнородних видатків (н. пр. в Полівцях — Чортків задержано 73·30 зол. як зворот гривни, яку наложило на них староство попереднього року). Трапляється й таке, що для виправдання своєї неохоти до жертв842 кості зав'язали деякі (нераз навіть іменем зорганізованого культурного т-ва), що „на дітей золотоковировців не будуть давати“. Супроти такої людської злоби — стаємо, розуміється, безрадні...

Такі випадки, як безправні перешкоди дозволеній і традицією освяченій збірці з боку місцевих поліційних органів треба вважати за vis major (Печеніжинщина, Бережанщина, Підгаєччина, Долина). Та коли вже мова про поліційні органи, то слід звернути увагу на одно. В деяких місцевостях тягають селян за те, що віддали заколядовані гроші на Рідну Школу, а в Сороках Львівських тягають до староства у Львові, бо наспів донос поліції, що збірку з коляди замісць на Рідну Школу віддали бушмто... на дзвони (збірка віддана в цілости на Рідну Школу).

Були й надзвичайні обяви здисциплінування. От н. пр. читальня в Левандівці к. Львова, маючи невідкличні потреби, звернулася до УПТ-ва з проханням відступити половину з „коляди“. Очевидно, Головна Управа пішла їй дуже радо назустріч. В той спосіб і читальня одержала підмогу на свої потреби і не зломано фронту.

На загал беручи, цього року було більше здисциплінування, як попередніми роками. Деякі повіти, як Сокаль, Тернопіль, Коломия, Радехів, Снятин, Збараж і ин. переслали всю збірку шодо сотика до каси Головної Управи УПТ-ва.

Коли взяти під увагу загальний вислід коляди в краю, (67.727 зол. 91 сот.), то він значно кращий, як минулого року (49.252 зол.), бо зріс на 28 проц. З українських повітів 34 зложили більше, як попереднього року, а 6 повітів менше*). Решта остала менш-більш на місці. Найбільш зложили: Львів-місто (3.531·28 зол.), Перемишль (3.193·17 зол.), Львів-повіт (3.167 зол. 33 сот.), Дрогобич (3.055·31 зол.), а далі (поверх 2.000 зол.), Рогатин, Тернопіль, Сокаль, Городенка, Бібрка. Найменше: Старий Самбір (495·63 зол.), Любачів (424·51 зол.), Рудки (417·21), Жовква (414·44) Печеніжин (287·40). Найбільше число жертвуючих громад виказали повіти: Сокаль 75 (на 101), Городенка 40 (на 50), Підгайці 50 (на 64), Золочів 58 (на 89), Перемишль 65 (на 123), Львів 63 (на 131). Найменше Рудки 12 (на 70).

В порівнанні з иншими повітами подільські повіти дали розмірно небагато. Доказ, що жертвенність залежить не тільки від економічного стану околиці й одиниці, але може більше від живої свідомости, схильної до чину. Треба на місцях чимало праці, яка причинилася би до освідомлення селянства, що ощадність — це не скупість.

Беручи на увагу сільські й міські громади, треба замітити, що сільські громади складали поважні квоти, а саме: 30 громад зложило по більше як 100 зол., 7 громад по більше як 150 зол., а 3 громади по більше як 200 зол. Решта нижче 100 зол.

В міських громад зложило 8 понад 100 зол., 9 понад 150, 11 понад 200, 5 понад 300, 2 понад 400, 3 понад 600, 1 понад 700, 1 понад 1500, 1 понад 3000 зол.; 9 міських громад понижче 100 зол., а деякі міста просто смішно малі квоти (Галич 7·50, Ягольниця 19·16, Кути 20, Камінка 35, Скалат 42, Мостиска 43, Будзанів 45 зол. З міст по Львові й Перемишлі найбільше дали Копичинці (792·24 зол.) Коли зважиться, що Лежайск зложив 183 зол. зол., Ярослав 196·97, а сільські громади Русів (Снятинщина) 200 зол. Синевідсько Вижне (Сколівщина) 242 зол., то покажеться, що східно-галицькі міста жертвували розмірно мало. Це доказує з одного боку, що наше місто деморалізується, а з другого боку, що організаційна праця на місцях не вистарчаюча. Певно, що зовсім инакше враження робило, коли н. пр. Кружок УПТ-ва в Перемишлі зібрав 3 порядні хори (Боян, читальні в Середмістю і Передмістю), які ходили від хати до хати під проводом членів Старшини Кружка з ш. головою, д-ром С. Дмоховським. Певно, що й на селян робило неабияке враження, коли парох Довгополя (Косів), о. М. Гіль, водив особисто партію колядників, уважаючи, що він — як пише в листі — повинен почуватися до обовязку принести раз в році особисту жертву в користь Рідної Школи, або, коли о. А. Савчин з Улазова ходив особисто від хати до хати по збірку збіжжа. Ці два приклади повинніб засвоїти собі й инші поважні громадяне. Повагу, якої заживається, треба би ужити не так для розділу фондів, як радше для їх збірок.

На оправдання слабшого висліду збірки в деяких місцевостях треба сказати, що прим. Перемишляни й Тисьменицю навістив прикрий випадок, а саме: в Перемишлянах вогоріла церква в день св. Вечера, а в Тисьмениці день перед св. Вечером — Народній Дім. Тому й збірка з тих міст лишилася на місці.

Підчеркуючи оттак тих кілька моментів, не можемо поминути ще одного факту. Коли поодинокі організатори збірки жертвували здебільша свій труд, то о. Микола Гелюх зі Заболотова надіслав з обох церков 36·9 зол., від міщанської молоді заколядованих 80·30 зол., а з власних грошей, які одержав враз зі своїм сотрудником о. Иосифом Козубом з обходу зі свяченою водою — 173·41 зол. Це певно перший такий випадок, який чейже найде небавком багато наслідувачів.

Переходячи до кінцевих висновків, слід зазначити, що число громад, які взяли участь у збірці і поважна сума, зібрана з коляди, промовляють так пророчисто, що на довгу будучність усувають усяку дискусію на тему, чи потрібні українські приватні школи.

Зібрана квота поважна. Самій централі припало 43.437 зол. 73 сот. (минулого року 30.160 зол. — більше 30 проц.), що дало їй певну передишку та уможливило прийти з підмогою найбільш потребуючим своїм школам, Кружкам і виконати певні зобовязання. Одначе український загал мусить мати на тямці, що все це є школи УПТ-ва, яких учительству залягається з платнею за 4 місяці!

Тому українська громада не може спочивати на лаврах удалої „коляди“, але повинна перетворити принагідні жертви в обовязкові, повинна дбати про поширення круга прихильників та про живучість істнуючих Кружків УПТ-ва, а особливо доповнити всякі занедбання при другій річній збірці для Рідної Школи з нагоди Великодня і безумовно перешкодити заздалегідь якимнебудь виявам недисципліни і зловживань.

Бо праця УПТ-ва далеко незавершена; це тільки її початок.**)

*) Броди, Жовква, Бережани, Чортків, Яворів.

**) У цьому числі долучуємо подібний виказ жертв з коляди на Рідну Школу.

Відгуки дня.

Паноптікум.

В часах моєї невіджалуваної молодости заходив я нераз до паноптікуму. Мене зворушували і захоплювали оті всі дива, які там показувано за шістку, а для пп. студентів і військових (нище фельдфебля) за пятака. Була там голова, що жила тільки цукром і молоком, немаючи ніякого кадовба і приладів травлення. Була там жінка перебита гарматним стрільном саме через імпозантний живіт, а діра широка як ринва ні трішки їй не пошкодила і не заростала, здається тому, щоби пп. студенти і військові нище фельдфебля могли стовпіти з дива. Крім цього показувано там два черепи Наполеона: один, як мав 14 літ, а другий по битві під Маренго і ногу царя Олександра II., яка, відірвана бомбою анархіста, опинилася в галицьким паноптікумі.

Тепер, коли мій волос помітно збілів, не так від скількости двиганих літ, як двиганих житейських тягарів, часто приходить мені охота зайти до паноптікуму і забутися бодай на хвилю. Але на жаль не здибаю тих симпатичних буд і громогласного конферансіє, який викрикував: „Szusika je, szusiki nima, na szusice świat sie sto!, kto ma szusiki prosze laskawie do srodka, kto nima — ustąp sie bacziarzu!“

Часом чоловік мав гроші, тоді йшов до середини, а ще частіше не мав і тоді вдавав, що друга частина заклику конферансіє до нього не відноситься.

Шкода, що нема тепер паноптікуму!... Гроші вже знайшлися би, а виставлювані предмети певно булиб побільшені ріжними дивовижами.

Нинішній паноптікум жадним правом не міг би поминути останньої війни з її рідкостями, і повоєнних часів з їх невиносимими відносинами.

Уявляю собі, що зі світової війни і після неї булиб там такі предмети:

Німецький чобіт, який притоптав Бельгію.

Ключ від перемиської твердині.

Місце на возах 14 точок Вільсона.

Рука Клєманса, якою він підписував Версайський договір.

Вус Гінденбурга відтятий острою нотою до Німеччини.

Шкіра з деяких самоозначених народів Европи з Радянською Спілкою включно.

Цегла з мідбудованого православного собору в Варшаві.

Міністр одної молодої республіки, який крав менше, як міг.

Сльози Чемберлена, позбирані в Льокарні польськими журналістами.

А з нашого всестороннього життя:

Осел, який до останнього дня вірив, що справа Галичини стоїть знаменито.

Віз, яким доїхали собі наші дипльомати.

Серпентина, по якій іде наша політична лінія.

Ніж, яким дорізували себе деякі наші партії.

Екран, на якім наші дипльомати бачили чужих дипльоматів.

Зіджений горожанин Радянської України.

Зукраїнізований чорносотенець.

Галичанин, який вживає мила „Мута“, чистить черевики пастою „Елєгант“, їсть цукорки „Фортуни“ і вбирається в одіння від наших ремісників.

Одинокий письменний Галичанин, який не кандидував при других виборах до польського сойму.

Телеграма добр. Огієнка до Петлюри, з поправками знавців укр. літ. мови.

Зуб мудрости, замовлений деякими партіями для своїх провідників.

Ніс, який винюхує політичну атмосферу, і т. п.

— — — — — — — — — —

Шкода, що нема паноптікуму!...

Від біди можнаб ці предмети помістити і в наших музеях, але щож: до наших музеїв тяжко достукатися...

Галактіон Чіпка.

Про потребу тривалих памятників.

(Стаття надіслана.)

Як це не дивно, а така важна справа, як справа будови тривалих памятників, особливож памяткових таблиць на спомин погибших у війні синів України, порушена в різдвяному числі „Діла“, найшла доволі слабкий відгук у краю. Наскільки пригадую собі, було в тій справі дві дописи з провінції (з Нагірянки к. Бучача і з Калуша) і кілька заміток редакційних, ну — й напасти побитого сліпотою і хорого на манію великости „Слова Польского“ на саму згадку про наші почини в тому напрямі. Уважаючи справу здвигнення тривалих українських памятників річчю великої ваги, позволю собі сказати про це кілька слів.

Не буду розводитися про потребу і значіння тривалих памятників у нас, бо це хіба кождий наш тямучий громадянин розуміє сам. Аджеж ніщо так не відносить на дусі, ніщо так не скріпляє національної свідомости, як памятник в честь українського письменника, діяча чи иншої заслуженої людини. А що вже казати про памятники в честь народних героїв! Таж не тільки ми, а й грядучі покоління, дивлячись на такий памятник чи памяткову таблицю з відповідним написом, вчитимуться, як мають любити, а як треба, то й умирати за Рідний Край. Це справа ясна і її розуміють гаразд усі культурні народи. Такеж зрозуміння повинна вона найти й у нас.

Тому, не гаючись, приступаймо до будови тривалих памятників у кожній місцевости! Кожна, навіть найменша громада, може здобутися як уже не на памятник, то на пропамятну таблицю з тривалого матеріялу, яку слід вмурувати в церкві або в Народнім Домі чи иншій установі, яка має відповідний будинок. На такій таблиці чи памятнику повинен бути відповідний напис (Згинули за Україну...) і повний спис поляглих з даної місцевости. Справа коштів не повинна тут бути ніякою перешкодою, бож таблиця така коштує небагато, а зрештою її уфундують радо родини погибших, як тільки буде в тому напрямі відповідна ініціятива й заохота.

На ще одну справу хотів би я звернути увагу: на можливі перешкоди влади. З ними треба числитися, хоч можна думати, що польська адміністрація не захоче ще й тут компромітуватися заборонами того, що дозволене кожному, хоч би найменшому народові в кожній державі. На всякий випадок і на евентуальні перепони влади найдеться спосіб.

Отже берімся негайно до будови тривалих памятників! Завязуймо в кождім селі й місті комітети будови такого памятника, виготовляймо списи поляглих, займімся збіркою жертв на ту ціль! Покажім що ми гідні стати поруч инших культурних народів

І. К.

НОВИНКИ.

— **Конституційні диводгляди.** Читачі нашого часопису побачать нині на першій сторінці надпис у польській мові. Поясненням цього дива нехай їм буде ось-який „документ хвилі“, одержаний Адміністрацією нашого часопису: „Urząd pocztowy Lwów 2 L. 1761. 5429. Do Szanownej Administracji „Dilo“ we Lwowie, ul. Rynek 10. Na skutek zarządzenia Ministra Handlu i Przemysłu celem Sz. Administracji wszelkie adresacje, służące

Зрештою між Берліном, Віднем і Прагою покладено в останньому тижні основи економічних взаємин, які згодом стануть важніші, ніж політичні союзи. Німецько-австрійська політика має на меті вмінченням спільної лінії обезсилити ті клявзулі мирових договорів, які не треба нині ломати з шумом відразу, тому, що вони розлетяться самі під напором нових умовин европейського життя.

Невеселі вигляди Ліґи Націй.

Чужинна преса подає широкі коментарі з приводу інтервю кореспондента париського денника „Фіґаро" з бельгійським міністром закорд. справ, відомим соціялістичним діячем, Вандервельде. Вандервельде був тим, що не міг стримати свого обурення на останнім засіданні Ради Ліґи в Женеві і стукнув пястуком об стіл у відповіді на вперті заяви представника Бразилії, який заложив своє „вето" проти вступу Німеччини до Ради Ліґи. Вандервельде вважає, що остання кріза Ліґи не є наслідком самого питання про поширення постійних місць у Раді, а наслідком самих непорозумінь щодо її майбутньої організації. Тому він не має великих надій на полагодження цих труднощів підчас найближчої сесії у вересні. Хто зна, чи вони не зростуть. Швеція не змінить свого становища, а Франція теж ні. Все зводиться до доброї волі кількох держав, які могли би полагодити непорозуміння. Одначе нема підстав сподіватись, що так буде.

Перевибори до рад на Україні.

Перевибори до рад на Україні мали закінчитися в кінцем березня ц. р. Остаточні підсумки перевиборів будуть відомі пізніше. Та всеж перевибори не відбувалися одночасно всюди, в тому частинні підсумки про їх вислід вже є. Дотепер підраховано виборчі вислідди у 7.295 сільських радах. У виборах взяло участь 4.288.000 виборців, що дало 55 відсотків усіх управнених до участи у виборах. Всіх членів сільрад вибрано 169.890, а в тому 16.060 жінок. Між вибраними 12.534 комуністів і 5.333 комсомольців. Всі инші є безпартійними. Урядові радянські кола вважають, що цьогорічні перевибори грішать многими недостачами. Першою з них є велика розтягнутість виборчих речинців. Завдяки їй випало на час перевиборів кілька инших „кампаній", що значно перешкоджували виборам.

Позитивною стороною виборчої кампанії мав бути факт своєчасного переведення підготовчої праці до виборів, в якій містилася і праця над виробленням нового виборчого закону, що ним усунено всі дотеперішні неясности і непорозуміння. Попри те введено було в життя карткову систему при голосуванні та розбито більші села на виборчі участки. В районах національних меншостей картки кандидатів і цілий перебіг виборів відбувалися на мовах національностей, що причинилося до збільшення участи в виборах.

На засіданні Всеукраїнського Центрального виборчого комітету в Харкові дня 26. III. видано ще додаткове пояснення про те, що не можна позбавляти виборчих прав бувших прокураторів окружних судів і їх товаришів, а також членів колишніх земських управ у тому випадку, коли названі особи не позбавлені виборчих прав з инших причин.

Дивно, що останнє пояснення появилося аж під кінець виборчої кампанії.

Аби мерщій додому!...

Передсвяточний компроміс коаліційної більшости.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 1. IV. 1926.

Характеристичною рисою нинішньої коаліційної ідилії в Польщі є періодичні алярми про крах коаліції, отже й крізу уряду. „Кожних два тижні чую про крізу", сказав премієр Скшинський. „Але направду зміна уряду прийде щойно тоді, — додав він тоном витязя зі Женеви, — коли бодай в одній партії найдеться бодай один політик, котрий знатиме, який уряд має прийти на зміну нинішньому". Justitiae nec fiat iniuria: граф Скшинський не дурно славиться дипльоматом „австрійської школи", себто вмілістю виголосити скільки треба до вподоби промов довільної довжини без усякого змісту; але в даному разі він дійсно сказав розумне слово. І тому хай нікого не дивує, що поруч із періодичними що-двохтижневими криками про упадок уряду, другою характеристичною рисою нинішнього стану польського правління є певність згори, що кожноразовий галас є галасом звичаєвим, є лише наслідком штучного, вимушеного й нещирого гороїження одного з членів згідливого — як собаки на вузькій вулиці — ендецько-пястівсько-пепесівського семейства.

Від часу, коли повернув Скшинський з Женеви, чули ми про реконструкцію польського уряду з трьох боків. Міністр внутрішніх справ Рачкевіч вже щось — мовляв — третій раз зголосив свою димісію, кепсько почуваючи себе як „безпартійний фаховець" у парляментарному (нефаховому!) уряді. Псує теж пану міністрові гумор тупоумство деяких польських редакторів, які в звязку з оголошеними фактами переслідування ППС. провінціональними старостами й поліцією не можуть второпати, як це так може бути, щоби якийсь уряд переслідував власну урядову партію?! Вправді ППС. є настільки льояльна, що дальше газетних статей і смирних інтерпеляцій (до власного уряду!) не посувається, а проте п. міністр Рачкевіч таки волів свою давню посаду воєводи у Вильні, де інтерпеляції не страшні і на пресу є своя рада. (Дивна річ: кол. міністр внутр. справ Ратайський з Познаня був теж „безпартійним фаховцем", — де лише фігурує „безпартійність" і „фаховість", там неподільно царить скрайня реакція). Другим кандидатом до димісії неоднократно вже — кажуть — зачвляв себе військовий міністр ген. Желіґовський, який, мовляв, не їздити до Сулеювка не може, а їздити туди вічно — річ морочлива. Вкінці третій міністерський стовпець, який захитався, це фінансовий під паном Здзеховським. Премієр Скшинський, який є свідомий „тріавкости" свого кабінету, якось заспокоював мін. Рачкевіча і ген. Желіґовського арґументом, що не личить їм грати ролі камінчика, що летючи з гори порве за собою обрив. Та коли лицитація портфелю внутрішніх справ викликала небезпечний апетит у всіх політичних партіях, а кожноразова зміна у військовому міністерстві заворушує табори про — і contra — Пілсудчиків, то можливість димісії міністра фінансів Здзеховського має ще поважніші причини й грозить ще складнішими наслідками.

Відомо, що коли чотири місяці тому зліплено тую нинішню нещасну коаліцію, то зроблено це задля авторитетної підтримки нового міністра фінансів. Міністр Здзеховський був центральною фіґурою, і на нього, як нового Месію звернені були очі обєднаної польської правиці й лівиці. Але минули чотири місяці, а фінансове й господарське положення Польщі не то не покращало, а замітно погіршало.

У своїй вступній програмовій промові міністр Здзеховський не залишив сухої нитки на своєму попередникові, великому „санаторі" Вл. Ґрабському. Як головний джерело до спасення вказав він на закордонну позичку та на редукцію буджету. Кілька днів тому міністр Здзеховський виразно ствердив перед буджетовою комісією повну ілюзоричність виглядів на закордонну позичку. Щодо редукції й рівноваги буджету, то вона представляється так: замісць міліярд вісімсот міліонового буджету мін. В. Ґрабського мін. Здзеховський заповідав півтора міліярдовий буджет; тимчасом представив буджет на 1731 міл. зол., з чого 214 міліон. зазначено згори як дефіцит, фактичнож дефіцит (наслідком упадку золотого) винесе в цім році 400 міліонів! Який є стан державної каси, це нам вчора сказав на пленумі сойму референт буджетової провізорії на квітень: на 1. січня ц. р. уряд мав у касових запасах 103 міл. зол., на 1. квітня ці запаси рахують вже лише 50 міл. зол. Вже на виплати платень на 1. квітня уряд мусів короткотерміново позичити собі 13 міл. зол. Якщо в квітні уряд видасть з нинішнього грошевого запасу 28 міліонів на покриття буджетового дефіциту, то на 1. травня матиме на виплату платень лише 22 міл., які покриють ледве 30 проц. урядничих платень... Річ ясна, що при такому стані нині німб міністра Здзеховського з перед чотирьох місяців сильно зблід. Зблід тим більше, що Здзеховський по нинішній день не представив ніякої фінансової програми. З чотирьох можливостей усунення дефіциту: 1) заграннична позичка, 2) явна чи скрита (більонова) інфляція, 3) збільшення прибутків і 4) зменшення видатків—три перші способи він сам відкинув яко недосяжні чи недоцільні, а з четвертого запекомендував механічну редукцію урядовців.*) Та тут вдарив він саме у найболючішу струну т. зв. урядової лівиці: не хотячи наразити собі понад 400.000 міських виборців—державних урядовців—Н. П. Р. і П. П. С. рішуче запротестували як проти дальшої редукції персоналу, так його платень; навпаки, вони предявили вексель отриманий 4 місяці тому з легкої руки Здзеховського: обіцянку про повернення до старих незредукованих платничих норм.**)

На цім тлі й вибухла остання „кріза". На Здзеховського посипались закиди іґноранції як фінансіста, зрадництва попередньої умови, реакційности і т. п. епітети, — так, начеби дотепер „ліві" його „союзники" не знали й аж тепер довідалися, що Здзеховський був і є польським ендеком, який у коаліційному уряді є вірний ендецьким принціпам так само непохитно, як його партійний товариш Станіслав Ґрабський. Знову проти ППС. розлягались обвинувачення у посвячуванні добра держави демагоґічним цілям, у погуранні бездільности (допомоги безробітним називає правиця „преміями на лінивство"), у шантажуванню коаліції своїм виступленням і т. п. Пішли наради клюбів, центральних комітетів з участю партійних міністрів і без участи, загрожені ультиматуми, маршалок Ратай їздив до президії ради міністрів а премієр Скшинський до сойму, тривожні інтервю, алярмуючі телефонограми—а врешті-решт... компроміс! Такі-то категорії урядовців дістануть грудневі платні, инші у формі „зачетів" платні зредуковані, на безробітних видерто на квітень ще дрібну суму (разом на 4 міс. 1926 р. виплачено 28,924.000 зол. на безробітних),—решту справ відкладено знову ad calendas... клюби, що творять коаліцію, не резиґнують, мовляв, і тепер зі своїх „принціпіяльних домагань", але нині, в імя добра батьківщини і т. д. і т. д.

Ніхто й не сподівався иншого виходу. Дійсної можливости упадку уряду в останньому тижні ніхто у соймі поважно не трактував. Відомо було, що все воно — комедія з власною совістю. Засвітимо блахманом в очі народові, що нас—го, го!—не можна водити за ніс, — а коли діло прийматиме поважніший характер, тоді як deus ex machina виринає якась „формула Скшинського" чи якийсь инший „компроміс". Кріза уряду перед Великодними святами?! Втрачати час і морочити собі голову над розгаданням сфінксу тоді, коли дома жде святочно заставлений стіл?! Ні, це було би справді шпиль політичного нерозуму!

Мерщій додому! Сойм, вірний своїй традиції полагоджувати найважніші справи в останній мент, на лоб на шию ухвалив квітневий буджет (провізорію) і марш. Ратай побажав „веселих свят". За два тижні сподівайтесь нової кризи: отже саме до 15. квітня міністр Здзеховський має зладити „програму". Але до того часу ще далеко. Покищо — йди мерщій додому...

І. Недрин.

*) А згори державних доходів Польщі варта зазначити, що порівнюючи з чотирма першими місяцями мин. року—4 перші місяці біж. року дали на 177 міліонів зол. менше! Воно яскраво свідчить про нужду населення.

**) Референт буджетової провізорії на міс. квітень назвав число 441.037 управнених до сьогомісячних платень держ. урядовців Польщі. Сюди не зараховані цивільні та військові емерити (41.177 рівно 19.237) і військові інваліди (261.000). Разом з військом і поліцією на кошт держави живе округло міліон людей, себто $1/_{30}$ населення.

Бойкот комісії роззброєння.

Становище СРСР.

Аж до останньої хвилини радянський уряд вагався, чи брати участь у підготовчій праці міжнародньої комісії для справ роззброєння, чи ні. Головно перед женевською конференцією між провідниками радянської політики позначились ясно дві ріжні партії супроти Ліґи Націй. Одна партія боронила погляду, що корисно є навязати зносини з Ліґою і взяти участь у конференції роззброєння, друга противилась цьому. Коли остання женевська конференція скінчилась невдачею, ця друга взяла верх і конфлікт радянського уряду з швайцарським зміцнився. Офіціяльний орган радянської політики „Ізвестія" у статті про справоздання Чамберлена перед парляментом, повторює свою стару заяву, що вибір Швайцарії як місця для конференції роззброєнь відбирає радянському урядові можливість узяти в ній участь. „Ізвестія" кажуть, що такий вибір зроблений свідомо, щоби виключити СРСР. від нарад, тому, що деякі держави, головно Франція та Польща мають намір боронити погляду, що роззброєння є так довго неможливе, як довго існує червона армія. Коли радянських делеґатів не буде, тоді цим державам буде лекше провести свою думку. З цих причин радянський уряд уважає необхідним заявити ще раз рішуче, що стримується від участи у конференції роззброєння і не буде рахуватись з її рішеннями, які прийме вона без участи делеґатів СРСР. Одночасно радянський уряд „дасть почин до кампанії, щоби здерти маску з осоружної гри, яку провідники Ліґи Націй ведуть перед світом".

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!